ACC. N:R M. 9954: 1-23.

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Landskap: Småland

Härad: Västbo

Socken: Kulltorp

Uppteckningsår: 1946

Upptecknat av: Ottilia Söderberg

Adress: Berget, Lanna

Berättat av: upptecknarens och dennes mor f. 1812 och mormor f. 1840.

Född år 1881 i

Bröllop och bröllopsseder. s. 1-21. LuF. 52.

Frieri. s. 22

Teckningar av myrtenkronor. s. 23.

Skriv endast på denna sida!

A.-B. GRAHNS BOKTR., LUND

uptecknat av Ottilia Söderberg, Lanna född 1861

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV
M.9954:1.

Bröllop och Bröllopssedar ur minnet från
och mormors tid. Elin Lund född 1812. Nälla Berkman föd
Giftermålen här på orten, (i gången tid 1800 fa
var vanligen föräldrarnas verk. Den unga pli
hade aldrig något att säga till om, och blott hall
hade den unge mannen någon talan. Det var
drarna som bestände och kom överens om de
De unga blevo då de kom och begärde lysning, alti
prästen, förhörda i sin kristendom, förmanade o
varnade, fans det något otillbörligt i deras förhålla
som prästen viste om, blev det skaptal. Vid ett sådd
tillfälle var det en ung flicka från Tullstorp, som var
på prästens fråga, av vem är ~~äkt~~ äktenskapet
instiftat? det har far och mor å första Stina.
Det var i de flesta fall förmögenhetsvillkoren och i
vissa fall ägornas läge, om de passade att slå ihop
som var det avgörande, och sålunda beräkning och ny
lunda kärleken, som var det bestämmande. Ofta kom de u
fäder överens om saken en söndag vid kyrkan (Island
avgjorder genom sk Böneman) Oftast var det yngling
fäder som tog första steget och hörde sig för hos flic
fader, det kallades "att fråga på hune". Då dessa förber
ser blivit klara, reser den av de båda blivande makarn
som skall lemna sitt hem till den andres, jemte sina
föräldrar, "för att se sig för". När dessa preludier är k
börjar man i brudens hem rusta till bröllopet, som b
borde stå vid midsommar eller jul. Tiden före el
strax efter första lysningsdag, reste fästmännen hä
skjuts till staden, (Jönköping eller Halmstad, Varnamo
gick an för de fattiga och det gick man till fots) för att köp

2 M.9954:2.
LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

begåvning. Var det mycket förmöget folk, blev gåvorna dess
Fästmannen köpte ringarna, den äkta typen av silver, to
ringar sammansatta, det förekom även guldförgylda sil
samt, äkta guldringar, alt efter råd och bägnade, och va
varje fall brudgummens gåva till bruden jemte ~~Gull~~
Prästnäbb så fin som möjligt med samnetspärnar.
Halskedja och gränna (till halsklädet) av silver. Senar
tid gick klädningen upp till halsen, enligt moda
hade man då ~~Brosch~~ Brosch, brudhandskar, m
granna blommor, huvudduk av silke (kallat flor
med lång silkefrans, kulörta blommor och mörk
botten ofta lilafärg och grönt, även i röd och rödbrun fo
ton. Samt enfärgade, ~~e~~ "elfenbensfärg", alt efter smak.
brudförkläde av silke svart, eller randigt med bå
Brunaschal av finaste ylle, svart eller brun, med silke
av kulört, ~~det~~ Fästmöns gåva. Brudgummakläder med s
bård och silverspänne, Brudgumskjorta, hemsöved och sydd
hand av bruden, med silverknappar i krage och ar
handskar vantar, muddar, strumpor, västtyg, och silk
duk. I mitten av 1800 talet, och tidigare, spann och v
såväl Brudgummavadmal som brudens klädning
ull, av bruden sjelv, annars var hon inte "värt att gi
bort". Dessutom skulle bruden väva och sy, skjorta och
till svärföräldrarna och svägerskor, de manliga närm
stägten fick västtyg och silkehalsduk. Kvinn
skulle även ha hemsöved "Kluta" (huvudkläde) d
yngre rödrutiga, de äldre blårutiga. Ringar för va
bruk köptes samtidigt med det övriga. billiga ring
av mässing. de finare användes endast vid högti
tillfällen. bröllop begåvning, barndop m m

M. 9954:3.

3 Om dem det lyste för, sade man att de tamlat mer för predikstolen!

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

Lysning till äktenskap, borde ske i ung, icke i nedan, emedan kärleken mellan makarna, då tilltager, dels även derför att om lysning avkunnades i "svarta nå", blev barnen fula. Bröllopet stod vanligen en söndag, och sedn förrättades oftast i kyrkan före gudstjänsten. Tidi på morgonen, hemtades prästfrun eller prästgårdsmä sell, till bröllopsgården för att kläda bruden, eller blev det tvärtom, bruden kom till prästgården för att klädas.

Bruden bar svart lång klädning med något slöjt, oftast kyrkans brudkrona och slöja, förra tider var det modernt med krona och krans av myrten samt vit slöja, någ gång förekom krona av nyålonris i brist på myrten. Kronan fick för all del, inte vara tom, då blir bruden fattig, den fylldes derför med blommor och granlåt pappersblommor evighetsblommor o.d. ingenting blatt till färgen, som man var olycksligt bära på sin bröllopsdag. På vigseldagen bör bru den, spelg oredd, på se brudgummen först, annars blir han en elak äkta man. För övrigt fanns det en massa saker att iak tör bruden. Att icke taga på sig ett enda plagg selv, samt att inte se sig i spegeln underdet hon klädder. Under vigselakten bö hon hålla sen pot något framför brudgummens, så fick hon mera att säga till om i huset. Brudparet bör stå rätt mä varandra under vigseln, så ingen kan tränga sig emellan de Om någon av dem vänder sig om, betyder det, att han eller hon ser sig om efter en annan make. Bruden fick inte glömma när hon satte sig i kyrkan, att lägga så många av sina fing under sig, som hon önskade sig barn, hon skulle ha en pen i skon så blev det godt om pengar i huset.

M. 9954: 4.

under färden till kyrkan, föregådes brudföljet av två flera spelmän, vilka spelade en marsch, vid intågande kyrkan. Vid kyrkporten mötte Prästen och klockaren: intog nu brudgummens plats och ledsagade bruden, Bloc brudgummen, till sina platser, Präst och klockare, var och en sta öppnade dörren till kyrkbänken och lät den gyllne av fö ytterst satte sig Brud~~gum~~ och Brudgum. En Psalm sjöngs, sedan skedde vigseln, då öppnades dörrarna av en marm Brudparen, en röd duk, hölls av två tärnor och marskalk stående omkring brudparet. Efter akten som alltid åtföl av tal till brudparet, intog dessa ånyo sina platser och vor gudstjänsten, varunder ett stort medfört kryte av polkagrisar lakrits och kandisocker delades ut i fre a kyrkbänkarna, först i den bruden satt, sedan framför efter, brudens buktevattensplaska, gick omkring på samma sätt, och när så alla fått en skvätt på bröstet näsduken, då blev det angenämt i bänkarna. Eft hemkomsten från kyrkan, började den egentliga festen. Först fördes makarna fram och placerades i högsätet vid stora bord. der skulle alla deltagare i fästen, hu på och gratulera, först föräldrar och nästman som nu kallade ~~gen~~ Guds hjelp och välsignelse, sen kom närma slägten och andra, de flesta så "löcka te", andra ~~sätta~~ s var klyftiga, kom med ett "kim", som i vår man lekna våra tider telegram t. ex. kpl. Korn i skäppan, lin och garn, och många barn.

M.9954:5.

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

Nu placerades gästerna vid långborden som var du
med det bästa som fans i porslin och annat tillbehör, s
brudpar och de förnämsta gästerna hade sin pla
det lånades i hela "granhället" vad som fans av porsl
fem och fräfabrikar samt silver fräo och hornskäf
knivar och gaffar, likaså drickastop och fat av fräo fe
och porslin, om det oaktat inte räckte så alla fick
sin tallrik, gick det gott för sig att barn och
ungdom, som satt långt bort, eller ~~fick~~ möjliga
e ett annat kum, åt ur samma fat så långt m
räkte. Prästen hade sin plats vid brudens sida, fa
vid brudgummen, närmast prästen, brudgummens s
och brudens far, vid prästfruns sida brudgumme
far och brudens mor. Klockaren hade sin plats
emot bruden, klockarmor mitt för brudgumm
bröd ost och skurat bröd fans tillgänglig öve
på borden så alla hade det inom räckhåll, sa
dricka i stoppen. När nu alla placerats, närme
slägten, närmast de förutnämnda förnämsta
bäste Prästen till maten. Förrätten var brjöst, se
kom, skött och fläsk och korv, första steken, skull
prästen skära och klockaren den andra, när dett
bars in spelades en marsch, derefter servera
supsmaten som bestod av kål eller ärtsoppa
Efterrätten var vanligen sötost. under tiden
serverade värden med flaska och två glas
med matsupar, att efter behag. Härefter lät
främ maten och en sjalm sjöngs. (Sin efterrätt använ
även gräddkaka som kallades ~~äggkaka~~) (äggcubeba)

M. 9954:6.

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

Nu skålade man med brudparet (hörtill användes vin) och önskade dem ännu lycka, prästen ~~gick~~ först, och alla i deltog efter hand, och drack efter varandra ur samma glas. Bru hade var sitt förstås. Efter att detta vidtog dansen, som fortgic stund framåt kvällen. Prästen skulle tråda den första dans med bruden, Prästfrun skulle bjudas upp av brudgummen, dansade brudparet med varandra, och prästen skulle om var bra, dansa med alla de kvinliga gästerna, åtminstor de yngre. dansarna var Blek, stilla vals, Radrij, Polska, i p slog den som förde, klackarna i golvet, och kroggarna i det var lågt till taket, och stämningen var hög. Bygdu ungdom, som aftonen förut rest en eller flera ärebågar vid ~~tre~~ storadörr och i närheten, infanna sig vid mörk inbrott, för att med salut hedra de nygifta (det skjöts stundom så förstörelser krossades,) dessa skulle då tra med en dryck och karamellar, det förekom också på en del att Brudparet med följe kopades ut, varvid det hurrade och salutserades. Ett anständigt bröllop måste vara i mi tre dagar eller längre, varför det ägick en massa mat till frukost åt plockekött, lutfisk och dar. Öl och eller kålskål (godt ~~de~~ hembryggt drucka sötat med socker eller sirup och ~~tö~~underskumlade gäsen uti). Till kvällsma sovel och bröd och "vitgröt" av risgryn, pankaka, ostkaka med "englamos". (lingon och grädde) härtill matnupar. (brännvin) "löpprinsen" var den sista på dygnet den gick världen omkring med sin alla gäst till sängs. Kaffe dracks i senare tid mellan måltiderna med dopp kranskakor kringlor bladkakor, olv namnbakelse m.m. man skulle för sig av alla sorter som bjöds det man inte åt upp, gömdes hem

M. 9954:7.

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESSAMLING

"Förningar" medfördes av gästerna, vanligen en pinake en grövre kaka av rågmjöl, varje kaka storlek, ungefär som 4 vanliga brödkakor, en lika stor vetekaka eller kraus, en wittmat, (vildgudet som i vell i engelskan) av någon sort, ost (brynost) och sötost var förnämst, men även äggabubba rågrys kaka och kalvost dugde, grannarna som hade nära att gå hade wittmat, rågrynsgröt. Överst på förningen var bakelse med blomkålet i, även smör och sovel, användes som förning stående bybor som inte var gäster, kom till platsen, med mjölk ägg o. Av gästerna medfördes även "kockakaka" en vanlig brödkaka godt bröd, några skilling eller något i väonad ett kläde, handduk eller en näsduk, som gåva till kocken. När de sedan blev hemfärd från bröllopet, måste det bli återb det kallades "kremlavö", bunken som wittmaten vari skulle fyllas med smakbitar av vad som var kvar förningarna, sedan en prägtig förning skickats Prästgården. Det är särskilt två bröllop i Kullstorp man mycket talat om. det ena från Liggebo, bruden enda barnet till en förmögen brudgummen handlande från Skoneberga lån. Det ryktades av lyda m ter från Jönköping. hela vägen, (sex k m) och brudföljet gick genom ärebågar. ett hästlass med mat och bränvin medfördes till kyrkan att "fägna" "kämningar" (lyda bekanta) Det andra från Lanna (20-30 år s 1887. rikte Bondgolk Wilhelmari Johansson och Förjakat Jakobsson till gamle klockaren, det äzen halv mil från Lanna t Kullstorp och på den sträckan var kanta 17 ärebågar.

M. 9954:8.

Sätt på Bröllopsdar

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

På bröllopets andra ~~dag~~ dag, frambars gåvorna till
paret, skänkes av alla slag, förnämligast, silverbägare o
tumlare, skedar, tentaliskor, gemanudda saker, (det b
godt att betyda) malmgrytor och lysestakar av malm,
messingskrukor, alla möjliga kärl av koppar t väv
av kvinnorna, en uppbäddad säng, som man uttryckt
var en fin present exempelvis från gudmor, även pr
lades på en fabrik framsatt vid brudparets plats, via
gåva skulle brudparet resa sig och tacka, eller ock
efteråt gå omkring och ta alla i hand och tacka,
givarna gälde det att inte vara sämst, det sades vara b
ta sig till skada, än till skam. Efteråt, sattes en mi
fabrik fram, på den ofrades till de fattiga, detta skul
klockaren ta band om och tillsammans med andra sty
fördela, kungörelse härom, helst humoristisk, förfat
av klockaren och uplästes i kyrkan följande söndag.
Söndagen efter vigseln, skulle brudparet "stata" d
komma till kyrkan med föräldrar och uppvaktande, o
gå stora gången fram i kyrkan, när sammanskrivning p
~~brudens~~ klädda i bröllopskläder, men bruden har nu fl
och brusaschal, om vigseln skett hemma, medförder
de förut omnämnda kyrkekrydoborna och delades ut
(karameller och parfym) Uppteknat av
Ottilia Södberg född 1881
Lanna

är minnet från mor och mormors tid. min mor Nälla Sö
var född 1840 hennas mor Elin Lund född 1812.

M. 9954:9.

Fattigt folk hade den förmanen, att de fick sjelva be
om gifte inom sin klass. När de unga var inne häro
blev det att först se sig om efter ett dagsverkstorp, eller en
der de kunde få bygga hus och odla upp lite jord. Byg
var väl arbetsamt, men inte omöjligt, det gjorde också
sjelf om han var lustig, med lite gratis hjelp av manliga vänner. Ver
var det inte vut om, det gick att göra tiggehjelpe, och på ete
lass av varje bonde. Ersättning härför bestod av en sup
två, samt en sockerbit, bränvin var överkomligt, det kost
5 daler kannan, det gälde ju bara att få tak över huvet, frå
tiden har vi nog. Backstugorna. Att gifta sig med en soldat var
ansvårat, han hade torp och dessutom lön, vist var han utkom
dered det mesta av året, då husfrun fick sköta sig bäst
kunde, men det var ändå något att börja med. De unge
tog helt enkelt ut lysning och flyttade LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV
torpet, om man hade något. Det första den unge
nen, företog sig var att gå omkring i flera kyrksoc
och be om ett kort säckhavre, (mesan så mycke som ryn
i handen) det lyckades oftast bra, alla gav, på hemorten de
var känd och kanske välkänd, kunde det bli en halvspan
dels tunna) eller mer på någon plats, det vanliga var en k
man även en halv kappe gick an att tacka för, när han f
för mycke i säcken att bära, satte den med hos någon
bonde, och en annan tog fram, sen var det enkelt
få låna en dragare och vagn, och samla tusammans
köra hem gåvan. Det blev en god hjelp! Först och fr
skulle torpet röjas upp, något kunde säljas och bli tu
liten grisakulting, eller en pära eller delvis till hj
till en ko. en del användes till bröd, innan det
blev ny skörd. samt till foder åt förut nämda djur

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

tigga havre. (säärä) har förekommit på trakten långt
på 1900 talet. Nu är det aldeles borttagt. Samtidigt
mannen, gick den unga kvinnan i bygden, och bad
"brudsäck". Hon bad om ull och lin vilket hon även fe
överalt. Hon fick även husgeråd saker, trä och horn
trätallrikar knivar träskedar vispar av björkris gry
någon gång en sak av porslin, handduk eller lakan der
var särskilt bekant, alt passade den som ingenting hade,
men ull och lin gälde det egentligen. Av ullen beredde
brudgummavadmal till kostym åt brudgummen, samt
väved klädning till bruden, till detta skulle hon själv k
spinna och väva, sen lemnades, detsamma till färge
att färgas och beredas, och till sist att sys hos skrädda
Under denna tid, slapp fästmön ligga på latbänken,
hon hade ju linet att spinna, "bykä" och "bleka", t sam
väva till övrig utstyrsel, linne handdukar och laka
förresten gick hon alt bort på dagsverk då och då,
hon fick en kaka och en bit sovel, det blev ett tusskö
till de fatiga även mannen kunde förtjena, och de skulle
leva undertiden innan de fick akörd. På så sätt tog det
ostart lång tid innan dessa unga kom så långt att
gå till prästen och vigas, det var heller inte nödvän
så snart, bara det blev samma årtal på lysningen och v

M. 9954:11.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Fodringarna var att de unga skulle leva tillsammans denna tid i all ärbarhet, men om kvinnan i detta fall under tiden blev havande, då var det förlåtligt och förståeligt, men icke för thy, fingo de pligta till kyrkan. Derom heter det i den gamla visan. fem riksdaler tre kyrkan det pligta fick väl jag för ett otidigt natsängalag — Apropos klädsel var att tänka, de blev sydda stora och rymliga så länden inte blev för små, de skulle räcka hela livet igenom till högtidsdräkt, skjortan och brudlinnet borde inte slitas ut i onödan, det skulle förvaras till den sista kruden, det finns gummor än idag som har sin brusäck till hedr till foralinne. Nödvändigt var att bruden fick en lin kruvudukr, helst silkeflor med långa fransar, men även en simplare klut fick i många fall gå an, En hatt till mannen var nödvändigt, och psalmbok fick inte fattas i ett hem, en hemmavävd bra schal det hade nog bruden sedan förut, och skor det hade båda säkert, från tiden de tjänat och haft mycke liten lön och kanske fulla personer. Ringar det var en lyxartikel som ej var att tänka på det fick man gerna låna av den som var ägare härtill eller matmor f.ex. p. som man tjänat hos satte en ära i att låna ut en ring, inte behövde hon göra det gratis hller.

M.9954:12.

LUNDS UNIVERSIT
FOLKMINNESARK

något dagsverk gjordes ju altid gerna för en sådan och kingen tog ju als ingen skada. Så var då den bru-sen klar, till prosten gick man för andra gången, de altid vittnen voro. Hade man slägt och vänner vardet int omöjligt att man blev festligt mottagen vid hemkom med en pankaka eller någon annan kalasmat, och var brudgumman soldat, kunde det att hända att en anna sådan, upprökte och med sitt gevär dagen till ära lo en salva.

Upteknat av Ottilia Söderberg född 18

Ranna

M. 9954:13.

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

Direkt svar på frågeformulärets.

Vad beträffar bröllopsseder, var det ju olika bland olika miljer och olika tider. Således har ~~har~~ jag från något h hört, att det var vanligt, att fadern till bruden förde in sin Och att en vän, för exempel Gudfar till brudgummen för in denne. Samt att brudparet ej skulle se varandra bröl dagen förr än i kyrkan. Som jag förut nämnt, brun almänt av de fattiga lantarbetarna. Det det inga gar fans härtill måste man vara utan, det var långt nödv digare med ett redskap för arbete, eller en ask för hösepp hälla. Har aldrig hört talas om sporröl! Vår bröllopst vid julticden hade man takduk blåmkronor och av möjl granlåt som fans, Vårnader Bonader och julapplar, Fakli klädder med kransar ett par de m breda s.k. fletter, välg och vackra. På sommartid lövader, och blommor hade m i "tappan" sjelv, ej jest fick man av den som hade, köpta bl mor aldrig. Blomskällare, förekom då brudparet kopad ut av ungdomen. Då gick två ungdomar före brudparet (gerna ett pastpolk) bärande stora blomst för att lysa, i senare tid ano ljus. Det var aldeles på sin plats att låta draga locka och sig till borda, mången förnam mora, gömde sig i ett a kum, så mycke säkrare fick alla se hur "vörad" hon när hon blev framdragen, gud nåde den som gick "gräddan", det kunde bli hat för livet det är ett gammalt ord att tångerborna är så kräsamma så de springa och g under utkusen och ösa för dra fram dem med bätsh Det hände till, att man lämnade kvar av maten på sin t

M. 9954:14.

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

det skulle de fattiga ha, de kom även och hemtade det
samt andra rester av mat som inte lämpligen kund
användas, den som var bäst omtyckt av de fattiga skulle
som bruden lemnat, ingenting fick förpassas eller kasta
av mat, det var en dödsgrund. Att pengar skulle samla
vid bröllopet, det tror jag inte, han skulle ha sin trebent,
lagerredden togs ut, att efter som man velle vara hedr
musiken betalades av värdfolket, men det hände även
det "skramlades" till spelmannen, någon gick omkring
en mössa eller hatt. Den sista dansen bröllopsdagen
att dansa kronan av bruden. det gick så till, alla de un
flickorna stäldes sig i ring runt bruden, så togs krön
av och man band ordentligt för ögonen så bruden
als såg, så dansade flickorna runt efteråt gick bruden
pent med förbundna ögon och satte kronan på en av de
den flickan blev först gift. Sedan slog de unga männ
ring omkring bruden, varvid hon knöt sitt strum
band omkring armen på en av pojkarna, och så vis
man vem av dem som först blev gift.

Pångabag vid bröllop var vanligt, likaså vid slåtteröl
skördefest, då lag ungdomen pavvis i höet den natten
påklädda. Vid bröllop lag de på golvet med lite sängkl
under och över sig, alla i ett rum. Rocken tog männen
och flickan ~~tog~~ möjligen kjolen, om hon hade en fin
underkjol. o.d.s. Det pausinga kvinskarpa pressvec
den tiden, och rigtigt ylle och vadmal bynkades inte
lätt, förresten var det inte så noga heller. det blev

M. 9954:14.

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

det skulle de fattiga ha, de kom även och hemtade det
samt andra sorter av mat som inte lämpligen kund
användas, den som var bäst omtyckt av de fattiga skulle
som bruden lemnat, ingenting fick förpassas eller kasta
av mat, det var en dödsgrund. Att pengar skulle samla
vid bröllopet, det tror jag inte, han skulle ha sin trebent,
lagerredden togs ut, att efter som man velle vara hedr
musiken betalades av värdfolket, men det hände även
det "skramlades" till spelmannen, någon gick omkring
en mössa eller hatt. Den sista dansen bröllopsdagen
att dansa kronan av bruden. det gick så till, alla de un
flickorna stälde sig i ring runt bruden, så togs kron
av och man band ordentligt för ögonen så bruden
als såg, så dansade flickorna runt efteråt gick bruden
pent med förbundna ögon och satte kronan på en av d
den flickan blev först gift. Sedan slog de unga männ
ring omkring bruden, varvid hon knöt sitt strum
band omkring armen på en av pojkarna, och så vis
man vem av dem som först blev gift.

Pångabag vid bröllop var vanligt, likaså vid slåtteröl
skördefest, då låg ungdomen parvis i höet den natten
påklädda. Vid bröllop låg de på golvet med lite sängkl
under och över sig, alla i ett rum. Rocken tog männen
och flickan ~~tog~~ möjligen kjolen, om hon hade en fin
underkjol. o.d.s. Det fanns inga kvinskarpa pressveck
den tiden, och rigtigt ylle och vadmal kunkades inte
lätt, förresten var det inte så noga heller. det blev

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

M. 9954: 15.

mycke tönn den natten, huvudsaken var att man hade kok
och fick den kamrat som önskades. Det var förnämligt om
utan sälskap, då fick vederbörande, gå hem och lägga sig.
Skänta med brudparets sängplats, gör man kanske a
sydkrop sängkläder och nattlinnen, bädda med klipt enris
tagel lägga en docka i sängen, sätta en sockarklocka u
sängen för att störa. Sätta en sprakt träsko under s
för att få en dotter, och en yxa för att få en son.
Brudens klädsel var ju olika att efter som modet vexla
har hört de gamle tala om både krinolin och Tösnger och
prydade klädningar, till klädseln hörde brudbukett
vad som fanz att få, i brist på blommor gick det bra med
grönt av krusbärsträ, och Brudgummen skulle ha en mys
kvist på skjortkragen. Den vita klädningen var
i bruk förrän in på 1900 talet. Om bruden fått barn fö
vigseln, bar hon ingen krona. Var hon gravid, dolde
om möjligt och hon bar kronadika fult, dock icke kyrk
krona. Förutom detta, blev det Brudgummen dyrt, då
ge pengar till kyrkan, det kallades att tvätta kronan som fö
de singlans, ondenbara av ovärdig mö. Ju större summ
blev, den bättre blev glansen återställd. Vist var det sk
vara ~~att~~ med barn i förtid! Då fick tränskoposten bräll
Bekäftiga Fanter som förmedlade mysteter, och sprang om
med sin eviga "bimnekora" (stickstrumpa) om dem sadesa
att de sprang på tärnnarregarn, och kastade på hälar
dessa gjorde man mer av och berättade åt, men de kapult
de välkomna avbrott i det evigt enahanda. När sedan
vingar gavs ut hände det att en spu åtta böndar tillsam

LUNDS UNIVERSITE
FOLKMINNESARKI

prenumererade på jönköpingsposten och lätte den i fur och a
den sista kade att faväl ~~var~~ redan på alla exemplaren vilka dela der
vid årsslutet. Men för att återkomma till processen i förtid, d
var skamligt, men hur det var så förekom det ibland. Om
bättre bemedlad, blev förälskad i en fattig motpart, och emöjligt
kärleksmöte, varap blev följder, kom det aldrig i fråga att det
varandra, hur gerna de ytterst önskade detsamma. var de
rik flicka som förpelat sig, tog kenner gar saken om hand, ha
de henne då en man, kanske den kan redan förut utsett. den
fick då en summa utöver vad de andra barnen kunde f
hemgift eller ako, denne tog sig då en barnet som till sed
blev det bröllop i tappet, så barnet föddes i äkta säng,
var hedern räddad. Var det en rikemansson som fe
sig, då var det lättare, då var det bara att runta flicka
kenner föräldrar med en summa, och sen tyst som i g
Naturligtvis vidkades det, men det fick man göra tyg
Jag tror att på det hela stod de unga högt i sedligt av
men sredsprång förekom ju, och blev då i vissa fall
som påskyndade äktenskap. Abort och förvigtighetsåtgärder, var
begrepp. Kämner till ett fall, der en ung fäng och vacke
fick tillstånd till gifta med en rik gammal gubbe, det blev in
om annat än att hon måste hålla "te goe", och svika sin fa
Lorents, som med grämdse fick se hur hon släpades t
altaret. Det gick emellertid så, att den gubben fick en obot
sjukdom och dog ons något år, efterlemnande sin förm
het till den barnlösa änkan, när då änkaret var g
gjorde Kajsa som kom ville och gifte sig med sin gäls ä

M. 9954:17

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

som i en hast blev uppköjd till rika Lorans och sed
mera blev gang i socknen, det hände i Bredaryds
sandling i Västbo och om kvinnor sades det att presten oc
rike Lorans styrde hela församlingen. av min
föräldrar har jag hört historien.
Som förut nämts skulle bruden ha en peng i skon, för att i
bli gatig, sedan skulle skorna skänkas bort, det kom ej fult ij
i form av tur och lycka. Likaså var det ett godt vassel om
blev regn eller nederbörd i kronan d.v.s. bröllopsdagen.
bevisade att vår Herre tände sitt ymnighetshorn över
paret. Björkdragning gick så till. Första lysningsd
samlades på e.p.m ungdomen i nejden, och drog hem till
bopsgården den största björk de orkade dra, blev de då vä
na och bjudna på kaffe, drogs björken till vedboden oc
högs sönder till ved. Var det på sommaren lövadstlogen
för dans, spelman hade man med och sen gick det munt
lig, var det vinter sparades kist till kvastar (Kåsta
Blev de inte bjudna på kaffe stöttades björken upp mot
Ungdomen i byn skulle resa äresbågen vid bröllopsgården
för presten, denna bågen var olika och kunde bestå av två, fyra e
Fem stolpar fre i varje hörn, samt tvärstanor att på ikog
hela till en spetsig toppe, i regeln var det klätt med granris oc
gelänger av mjölonträ. Brudparets Initialer och Tvenne hj
eller en lyckönskan, exempel, Lycka och välgång. Sytt med
band på ett röt flygtyg prydde vanligen bågens framsi
stundom var namnen utskurna i kartong, med röt pap
baksom, eller prändat och målat. Kransape blommor placer

M. 9954:18

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

i bågen, eller krans av tomma äggskal trädda på en skaftträd
en blomma upåt och en nedåt mellan varje skal. flagga el
vimpel i toppen, eller en röd vimpel i vart hörn och flagga i
Fans inhägnad trädgård omkring huset passade det bra, m
tvärstolpa båge vid ingången. och likadan i porten, med ge
mellan bågarna stöttade med klädda smala stolpar.
Öfrig klädsel vägen utåt, skulle gårdägare utmed vägen s
för. enkla bågar i varje grind, helst olika, mäckta delvis
björkar och granar, med kopbundna toppar. virade me
gedänger av enris löv- bingon och mjölonris, prydmed b
mor och vackert gräs. avklippet i kanten på tapeto
der och försvarades redan, det bildade då spiraler, här
prydde bågarna ofta, enkla medel altså. Ofog mot är
förövades ibland av spetakelmakare, rivaler eller anna
som hyste agg mot de unga efterfäderna. Kanner till el
der svärfar hade öknamnet kocken, den klädsel var på
vispar slevar grytlock m.m. En annan kallades
den gången prydde bågarna med vingar fjädrar och
ben. En tredje påstods det stulit garn, här dekorerades
smärjda garn. Troddes det att bruden var "illavuxen" p
det med en vagga bopsatt av fakticker i en här
avsedd båge. Av sådant blev avlägsnat tiesägn
och numera är dylika elakheter bortlagda.

Upptecknat av Otilia Söderberg född 18

Larina

M.9954:19.

LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

Ett nutida bröllop gick av stapel i Lanna förra hösten i grangården, ett ungt bondfolk, Hultorp som efter två års förlovning ingick äktenskap, och utslutande sjelva deras bestånde. Andra lysningsdagen uppvaktade slägt och vän med presenter i huvudsak pengar, som uppgick till summa av över 1000 kr, men även andra presenter voro märkes kristall, keramik, silver, och porslin. En ung på platsen gav ~~detta~~ på listan en mindre summa, enligt gammal sed. I sinom tid blev det bröllop en lördag i augusti. Inbjudan till detta på tryckta bröllopskort utgick till alla som presenterat (utom ungdomslistan) innehöll 160 personer varav ett 70tal anmälda förhinder. Brudgummen med fran Gnosjö (pastorat med Hultorp) och i Gnosjö kyrka skedde vigseln i närvaro av fre vittne brudens enda broder, och brudgummens enda syster, samt sommarskrud syte till och klädde bruden. Bruden bar ~~en~~ Gnosjö guldkrona, som icke mist sin glans. Vit klädd och höja samt buketten av rosor o möjliknor, brudgummen frack o vitvänt. Paret var på morgonen först med tåg i Vernamo hos pastor, och fick det först personnamnet väl lagt, bruden hade även plockade ögonbryn och maka upp efter alla konstens regler, ~~med~~ med lackerade naglar. Fotografi togs ~~även~~ i Vernamo innan gården stäldes till Gnosjö der brudens konfirmationskarta var kommunister och förrättade vigseln och följde prästen och prestfrun med i bilen hem till bröllopsgården, det även församlingens kyrkoherde var inbjuden med fru

Hultorp

M. 9954:20.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

En tälig äreport vartvat, prydd som vanligt med brudpa
namn, blommor svenskaflaggan inmonterat elektriskt l
Värd och värdinna mottogo på gården de anländande bröllo
storna (välkommnade) och befriade dem ytterkläder. Brudparet togs emot
porten hälsades och gratulerades. Den blevdet kaffe m
bakar och tårta, samt när alla hunnit plaserar, middag,
smörgåsar buljongbakelse. Stek och potatis grönsaker och
dr efterrätt, ostkaka sötost frukt glass o vispad grädde
tårta ~~och~~ och kroken, och till sist sittkaffe. ~~60~~ 63
gram anlände och tal höll vid middagen av båda kyr
kjanarna. Brudparets föräldrar och morföräldrar var pla
cade närmast brudparet under middagen därnäst kom
prästerna med fruar, och övrig slägt. Ingen alkohol
kom. Stora skaror ungdom och äldre samlades för att
se en skynt av brudparet och bringa dem hyllning tre
gånger kopades brudparet ut och visade sig sista gången
alla bröllopsgästerna. ett långt tåg ut på bredvid ligg
landsvägen i elektriskt ~~gatelyk~~ gatelysning. dame
i eleganta långa klädningar och pälsverk. herrarna i
eller smoking. Att under det skott och ~~fyrve~~ fyrve
knallade och mänigheten kopade leve, och hurrade
sen kopades telegrampojken ut, han kom och läste en del
tra och prispråkiga telegram. Sist kopades värden ut att h
tal, vilket han även gjorde, ett humoristiskt tal, tack
för kallningen, och manade till efterföljd. och vinna
om att nu var snart fritt. Följande dag var un
som klätt, och gett på ~~lite~~ lista, inbjudna och kjöda på

M. 9954:21.

LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

Färta och ostkaka, varefter dans vidtog i derås hyrd lokal. Andagen, bjöds på kaffe och ostkaka till dem som utebliv bröllopsfest och nu ~~fick~~ hade tillfälle att komma. Därmed var det bröllopet slut och de nygifta reste tre kvarter i En en bondgård. Nu återstod att skrivant och skicka de tryckt biljetterna med tack till alla dem som deltagit. Ännu är sed att varje familj har något i matväg med till en att fest, och särskilt slägten, en färta eller ostkaka, sötost vinerbröd, småkakor, kocker eller kaffe, knäck o dylik särskilt i dessa kanonaringatider.

Brudparets namn Britta Helen Hilding Grimgärde

Upptecknat av Ottilia Söderberg. född 1881

Lanna

M. 9954:22.
LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV
9954

Frieri i forna dar upteknat av Otilia Lo[illegible]
Fanna

Till sist en historia om hur färi gick till längesen bakåt. Vet ej om det kan ligga någon sanning häl[illegible] eller det bara är fantasi, men jag har hört d[illegible] många gånger och ifrån många håll både fr[illegible] Småland och från Västergötland.

När en fader till dotter, ansåg att denna b[illegible] bortgiftas, begav sig fadern med dottern kyrkan, ~~o.s.v.~~ I väckenhuset (vapenhuset) h[illegible] en större ring, så stor att två händer lätt kun[illegible] fatta tag samtidigt i den, den tog nu fadern i s[illegible] högra hand, under det han med dottern vid s[illegible] vänstra sida, skred första gången fram i kyrka och räckte ringen åt mannen som satt till höger i kyrkan, högt klart och tydligt uttalade fader[illegible] Min dotter vill mannas, dotterns svarade fars ord samnas. Var det nu någon som accepter[illegible] ersatte han sig och trädde sin hand i ringen. gifta[illegible] denna av fadern var förlovning skedd. Om i ej gifvades, tryckte fadern till sig ringen, innan d[illegible] andre fått handen i den, och försöket upprepad[illegible] Från en del håll nämnes ej om någon ring, i stället var[illegible] slidan till slidkniven som fadern räckte fram mot manliga sidan, med orden, min dotter vill manna[illegible] Fara ov samnas! Och den dertill villige drog sin egen[illegible] och sänkte den i den framräckta slidan, som förut m[illegible] godtogs denna, var hänsed, klappat och klart, och den fästmannen ~~f~~ med föräldrar inbjöds till fästmöns he[illegible]